

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น และมีปัจจัยอะไรบ้างที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยอาศัยเครื่องมือหรือกระบวนการในการวางแผนงาน/โครงการ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ตอนที่ 2 สอบถามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ตอนที่ 3 สอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ตอนที่ 4 สอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามความก้าวหน้าและการประเมินผล และตอนที่ 5 สอบถามปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เป็นประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านร้อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง จำนวน 419 คน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นประจำปี 2544 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล SPSS/PC แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าแสดงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พอสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 41 – 45 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.6) และเป็นกลุ่มประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในแต่ละด้านพบว่า
 - 2.1 ด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่มีการรวบรวมข้อมูลและปัญหาของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาใช้ประกอบในการจัดแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยที่มีการนำโครงการที่มีอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมตามระยะเวลาปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านการติดตามความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยที่มีติดตามผลการดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีติดตามผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการติดตามผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของแต่ละโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยที่มีการเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนและหลังการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และประเมินผล ข้อมูลในระยะสุดท้ายของแต่ละโครงการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 ด้านการประเมินผลในภาพรวมทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านก็มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ด้านการปฏิบัติตามแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบว่า

3.1 ด้านการวางแผนของประชาชน จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชื่อ ก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

3.2 ด้านการปฏิบัติตามแผนของประชาชน จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชื่อ ก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

3.3 ด้านการติดตามความก้าวหน้าของประชาชน จำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบว่า ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชื่อ ก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

3.4 ด้านการประเมินผลของประชาชน จำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบว่า ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชื่อ ก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

3.5 ในภาพรวมเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

4. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในภาพรวมทั้งหมด จำแนกตามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น พบว่าในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายชื่อ ส่วนใหญ่ก็ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นดำเนินการพิจารณาประเด็น ปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น และมีการกำหนดเป้าหมาย ของการจัดทำ แผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในด้านการปฏิบัติ ตามแผน จำแนกตามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายชื่อ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันก็ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น มีการนำโครงการที่มีอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการ ดำเนินงานในแต่ละโครงการ จะยึดหลักการและเหตุผล โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของแต่ละ โครงการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในด้านการติดตามความ ก้าวหน้า จำแนกตามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายชื่อ ก็ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

7. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในด้านการประเมินผล จำแนกตามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมไม่ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายชื่อ ก็ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

8. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในภาพรวม รายด้าน จำแนกตามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ก็ไม่แตกต่างกัน

9. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชนด้าน การวางแผน จำแนกตามความรู้ ความเข้าใจ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายชื่อก็ไม่ แตกต่างกันทุกข้อ

10. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ด้านการปฏิบัติตามแผน จำแนกตามความรู้ ความเข้าใจ พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายชื่อ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ในการนำโครงการที่มีอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ด้านการปฏิบัติตามแผน จำแนกตามความรู้ ความเข้าใจ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายชื่อ ก็ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

12. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ด้านการปฏิบัติตามแผน จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความรับผิดชอบ พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ ก็ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

13. เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ในภาพรวมรายด้าน จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความรับผิดชอบ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ ก็ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

14. ปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน ส่วนใหญ่ ขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือ มีเวลาให้กับการเข้าร่วมจัดทำแผน พัฒนาในท้องถิ่นน้อย เนื่องจากต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว ไม่ค่อยเข้าใจใน ขั้นตอนและกระบวนการจัดทำแผน การติดต่อประสานงานเพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมจัดทำแผนขาด ความคล่องตัว เนื่องจากมีปัญหาในระบบเครื่องมือสื่อสาร การเดินทางไม่สะดวก มีความกังวลใจ ในการทำงานเนื่องจากต้องมีการทำงานร่วมกับบุคคลที่ระดับการศึกษาและอาชีพที่ต่างกัน

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นของประชาชน กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านร้อง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า

การจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในแต่ละด้านในภาพรวมทั้งหมด และรายด้าน ทั้งด้าน การวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามความก้าวหน้า ด้านการประเมินผล จะเห็น ได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุอาจเกิดจากการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีเวลา เข้าร่วมการประชุมเพื่อจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นกับหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลน้อย ประชาชนผู้ซึ่งเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนมีอาชีพที่หลากหลาย ทั้งทำงานรับราชการ รับจ้าง และอาชีพ เกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ทำสวนเป็นส่วนใหญ่ มีฐานะยากจน จึงไม่ค่อยจะเข้าร่วมการประชุม ใน ส่วนนี้ได้มากเท่าที่ควร ตัวแทนหรือผู้นำของครอบครัวที่เข้าร่วมจัดทำแผนกับท้องถิ่น อ่านและเขียน หนังสือไม่คล่อง ขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น มีความกังวลใจในการทำงาน อาจเป็นเพราะ จะต้องทำงานร่วมกับบุคคลที่มีระดับการศึกษาและอาชีพที่ต่างกัน นอกจากนี้ น่าจะเนื่องมาจากการ ประสานงานและการประชาสัมพันธ์ของผู้รับผิดชอบในท้องถิ่นไม่ดีพอ ดังที่ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2533) ได้ศึกษาวิจัยถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท และสรุปผลการวิจัยไว้ว่า ประชาชนในชนบทยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทน้อย ทั้งนี้เพราะประชาชนโดยส่วนรวมแล้ว

อยู่ในภาวะของความยากจน ไม่ได้ได้รับการศึกษาไม่ทันโลก ต้องพะวักพะวนอยู่กับการดิ้นรน ขวนขวายในการทำมาหากินเลี้ยงชีพตน ไม่มีฐานะเป็นชนชั้นกลาง (Middle Class) ของประเทศ เมื่อประชาชนไม่มีความรู้ ขาดประสบการณ์และยากจน ก็ขาดผลประโยชน์ที่จะกระตือรือร้นไปปกป้องผลประโยชน์ของตน จึงทำให้ไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งทางราชการ หรือการพัฒนาที่ค่อนข้างจะเป็นทางการ

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานต่างกัน พบว่า แตกต่างกันทั้งรายด้านและรายข้อ โดยกลุ่มองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมและรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มประชาชนทั่วไป เนื่องจากลักษณะงานและบทบาทอำนาจหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ มีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่นโดยตรง จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดแผนสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ที่พบว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องมาจากขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ประชาชนและผู้นำท้องถิ่นยังไม่ค่อยมีความรู้ และประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้การกำกับและชี้นำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อย

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น จำแนกตามระดับการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่ก็ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการรับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อม ยกเว้นบางรายการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การพิจารณาประเด็นปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น การกำหนดเป้าหมาย ของการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น การนำโครงการที่มีอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการดำเนินงานในแต่ละโครงการ จะยึดหลักการและเหตุผล โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของแต่ละโครงการ การนำโครงการที่มีอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สาเหตุเกิดจากการดำเนินงานเหล่านี้จะมีการเตรียมการหรือวางแผนล่วงหน้าไว้ จึงจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและคล่องตัว จึงทำให้ผู้ที่รับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาก มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากคนที่รับรู้ในสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นน้อย ดังแนวคิดของโสภา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมณุษย์ ที่กล่าวว่า การรับรู้ จำและเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์และทัศนคติ ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ บวกกับการตีค่าสิ่งของนั้นกับความรู้ที่มีอยู่

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่ามาจากหลายสาเหตุด้วยกัน อีกประการหนึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านร้องเป็นองค์การบริหารตำบลขนาดเล็ก มีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย งบประมาณในการบริหารงานมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น จึงทำให้การดำเนินงานด้านการประสานงานมีอุปสรรค ปัญหาอยู่ตลอดเวลา มีสภาพพื้นที่เส้นทางคมนาคมเป็นถนนดิน การเดินทางไม่สะดวก ขาดความคล่องตัว แหล่งชุมชนที่อยู่อาศัยของราษฎรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากหน่วยงานของทางราชการ ส่วนใหญ่มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าเขา รถโดยสารประจำทางมีน้อย มาไม่ตรงเวลา ระบบสาธารณสุขปกครอข่ายการสื่อสารทางวิทยุ โทรศัพท์สาธารณะพื้นฐานไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ไม่สามารถจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในจุดนี้ได้ เลยทำให้ติดต่อสื่อสารกันลำบาก อีกประการหนึ่งส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อม ไม่มีคํอยมีเวลาให้กับศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ ชิต นิลพานิช (2527) ที่พบว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย จึงทำให้ไม่สนใจติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร

ดังนั้นการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในพื้นที่ต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านทรัพย์สินและการเสนอความคิดเห็นในการกำหนด โครงการพัฒนา

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและข้อเท็จจริงที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. เวลาที่ใช้ในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมไม่ควรให้ตรงกับเวลาในราชการหรือช่วงเวลาประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล ควรใช้เวลาในช่วงวันหยุดราชการหรือเวลาในตอนเย็นที่ทุกคนมีความพร้อม
2. ควรสร้างความมั่นใจในการทำงาน โดยให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำแผนสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้กล้าแสดงความคิดเห็น และไม่มี ความกังวลใจในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีตำแหน่งและอาชีพที่ต่างกัน
3. ควรมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกสภา อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และประชาชนโดยทั่วไป ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ

กระบวนการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาของท้องถิ่นตลอดจนนโยบายของภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาในระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ควรจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ได้แก่ จดหมายข่าว เอกสาร แผ่นพับ วารสาร จุลสาร และทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ให้ประชาชนทราบถึงแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่นำไปสู่การปฏิบัติได้รับทราบอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการชักจูงให้เกิดความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาของท้องถิ่นร่วมกัน

5. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการกำหนดยุทธศาสตร์และจัดสรรงบประมาณในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นให้มากขึ้นกว่าเดิม

6. การจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่น ควรมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกระบวนการประชาคมอย่างแท้จริง เพื่อการเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไข ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ให้มีความชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ควรบูรณาการเพื่อประสานแผนพัฒนาของท้องถิ่นในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โครงการ/กิจกรรม งบประมาณ ระยะเวลาการดำเนินงาน ตลอดจนบุคลากรร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งได้รับผลกระทบหรือผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณและช่วยลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน

8. ผู้นำในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐผู้รับผิดชอบ ควรให้ความสำคัญ ต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล